

Vandaag

Reportage

**Xavante-
indianen
hervinden
aardappel**

Interview

**Irakese
christenen
stranden in Syrië**

Jongeren

**'Welcome to
Israël'**

Extra

**Jaarbericht
2007**

**KERK IN
ACTIE
GIRO 456**

Protestantse Kerk

Vertel me jouw verhaal

Vertel me jouw verhaal zuster,
van vreugde en hoop,
van zwoegen en zweet,
van pijn en leed,
van leven en dood;
de tonen van jouw stem
klinken blijvend onsterfelijk
en slaan in volle harmonie akkoorden in mijn hart

Vertel me jouw verhaal,
zuster en broeder,
dan gaan we samen op stap
en zoeken de schat van de tijden

Bruno Wegner, Colombia

Meer informatie over het bestellen van de
MissieZendingsKalender staat op pagina 11.

Colofon

VANDAAR, 2E JAARGANG, 2008, NO. 3

Vandaar biedt informatie aan gevers over het werk van Kerk in Actie en ICCO en legt verantwoording af over de besteding van de gelden voor projecten. Het magazine verschijnt 4 x per jaar, in maart, juni, september en december en wordt gratis toegezonden aan hen die het werk van Kerk in Actie financieel ondersteunen.

KERK IN ACTIE EXPRESS

Wilt u op de hoogte blijven van het werk dat we met uw steun kunnen doen? Geef u dan op voor de maandelijkse e-mail-nieuwsbrief Kerk in Actie Express via www.kerkinactie.nl/express.

UITGEVERS

Vandaar is een uitgave van Kerk in Actie, dat namens de Protestantse Kerk in Nederland het missionaire en werelddiaconale werk uitvoert, in samenwerking met ICCO, de interkerkelijke organisatie voor ontwikkelingssamenwerking.

REDACTIE

Barbara Bosma, Henk van IJken, Hanan Nhass, Corinth van Schaik (hoofd/eindredactie)

REDACTIEADRES

Postbus 456, 3500 AL Utrecht
E-mail: c.van.schaik@kerkinactie.nl

OPMAAK EN DRUK

Interface Communicatie, Ede
Koninklijke BDU, Barneveld

ADMINISTRATIEADRES

Adreswijzigingen kunt u doorgeven aan:
Donateursadministratie Kerk in Actie,
Postbus 456, 3500 AL Utrecht of
Tel.nr. (030) 880 13 38
e-mail adressen@kerkinactie.nl

ISSN 0167-2363

Foto omslag: Dit Irakese jongetje leert schrijven. Hij is met zijn ouders naar Syrië gevlucht, vanwaar ze het westen hopen te bereiken. Dat blijkt moeilijk te lukken. ICCO & Kerk in Actie geven via de internationale kerkelijke organisatie ACT International hulp aan de vele Irakese vluchtelingen in Syrië. Onderwijs voor de kinderen van vluchtelingen is één van de speerpunten van deze hulp. Foto Armin Pohl / Lineair

4

Reportage De wilde bataat centraal. De Xavante-indiaan in Brazilië herontdekt met hulp van Kerk in Actie aloude voedingsgewoontes. De hoofdrol in dit bijzondere project is weggelegd voor vrouwen en ouderen.

Inhoud

7

Jongeren 'Welcome to Israel.' Een jonge journalist probeert haar gevoel uit te zetten bij een checkpoint bij Jeruzalem. Een onmogelijke opgave. Lees haar verslag.

8

Interview Feije Duim reisde twee weken door Syrië om verhalen van Irakese vluchtelingen op te tekenen. De verhalen zijn schrijnend. Er lijkt weinig uitzicht te zijn voor deze groep mensen, van wie de meeste christenen zijn.

Rubrieken

Binnenkant	2
Berichten	12
Column	13
Fondsenwerving	14
Standplaats	15

Xavante-indianen in Brazilië

Traditionele kennis, een uitweg uit ondervoeding

Indianen dragen een kleurrijke verentooi. Ze jagen met pijl en boog en wonen in een wigwam... Dit romantische beeld is nog springlevend bij veel mensen. De werkelijkheid is echter anders. Om te overleven hebben veel indianenculturen zich aan moeten passen aan de overheersende blanke cultuur.

Daardoor zijn er enorme problemen ontstaan bij indianen uit de Xavante-cultuur. In Brazilië bestaan nog ongeveer 220 indianenculturen. De meesten bezitten onvolgende land om zichzelf in stand te kunnen houden. Kerk in Actie zet zich samen met de Braziliaanse NGO PUMA in voor het behoud van traditionele voedselgebruiken binnen de indianencultuur. En met succes!

In Zuid-Amerika nemen de monoculturen hand over hand toe. Op grote schaal worden soja en suikerriet verbouwd om rijke landen te kunnen voorzien van schone brandstof. Er is steeds minder ruimte voor de traditionele voedselproductie. Het bulktransport van grote hoeveelheden soja en suikerriet, dwars door de rijke viswateren, vormt bovendien een ernstige bedreiging

voor de vispopulatie. De voedselzekerheid van vele indianenstammen, de kleine boeren en de lokale arme bevolking staat onder druk. De kleine boeren lijden onder landverlies, groeiende werkloosheid en onder de grootschalige vernieling van natuur.

Geld als wondermiddel

Inheemse volken hebben de natuur hard nodig voor de jacht en visserij en voor de oogst van wilde planten, vruchten en wortels. Daarnaast heeft de natuur voor hen ook een grote spirituele waarde en levert medicinale planten. Het grootste probleem voor vrijwel alle inheemse volkeren is de dreigende ontbossing van hun reservaten en de veranderende voedselgewoontes. De situatie wordt extra ingewikkeld door de

Het traditionele voedselgebruik wordt hersteld.

introductie van andere inkomsten, zoals pensioenen en salarissen van onderwijzers, gezondheidswerkers, chauffeurs, en sanitairagenten. Voor veel mensen is geld wondermiddel waarmee je, (bijna) zonder te werken, alles kunt kopen. Bijvoorbeeld kant en klaar voedsel, iets wat Indianen eerder nooit gekend hebben.

Verstoorde voedselplanning

De komst van het geld heeft, samen met alle andere veranderingen, de voedselplanning van de Xavantecultuur danig verstoord. Het is nu eenmaal gemakkelijker om eens per maand met je pensioen of salaris voedsel in de supermarkt te kopen dan om te planten en akkers te onderhouden. Bij de Xavante heeft dat binnen een periode van slechts tien jaar geleid tot ernstige verarming van het dieet en ondervoeding, maar ook tot verzwakking van de gezondheid van kinderen. Daarom hebben de ouders van drie Xavantedorpen de hulp ingeroepen van PUMA - Sociedade de Proteção e Utilização do Meio Ambiente (Stichting voor de Bescherming en Duurzaam Gebruik van de Natuur). PUMA wil het traditionele voedselgebruik herstellen en de kennis over

traditioneel gebruikte wilde aardappelen redden voordat die kennis met de ouderen van het dorp uitsterft.

Wilde bataten

Met hulp van Kerk in Actie is PUMA in 2004 begonnen met een proefproject in het Xavantedorp Tanguro, een dorp van zeventig inwoners. Het GEF/UNDP Small Grands Programme werd in 2006 uitgebreid naar het moederdorp Etênhiritipá met ruim vijfhonderd inwoners. Samen met de leiders en ouderen van drie Xavantedorpen van het Pimentel Barbosa Reservaat is een planning gemaakt. Jaarlijks in de droge tijd – april tot oktober – zoeken de inwoners wilde bataten in de vrije natuur. Vanaf april raken bataten in een soort winterslaap, waarbij het bovengrondse deel afsterft, maar de bataat onder de grond rust. Het is de enige en beste periode om de bataten te verzamelen. De dorpsbewoners bewaren de bataten bij het kweekgebied en planten ze vervolgens in september uit. Tijdens het regenseizoen van november tot en met maart spruiten de bataten en vermenigvuldigen zich. De oogst volgt het jaar daarop, aan het begin van de droge tijd. Daarna kan een deel van de geproduceerde bataten overgebracht worden naar de familieakkers.

Waardering voor vrouwen

De inwoners hebben maar liefst veertien verschillende soorten wilde bataten in het bos weten te verzamelen. De afgelopen drie jaar zijn er in alle uithoeken van het reservaat verzamelexpedities gehouden met vrouwen en enkele nieuwsgierige oude mannen. Oudere vrouwen hebben verreweg de meeste kennis over de wilde bataten. Opmerkelijk was dat de vrouwen die anders bijzonder verlegen zijn, graag op de foto wilden, ondanks hun vieze kleren. Voor het eerst sinds lange tijd voelden ze zich gewaardeerd voor hun kennis en traditie. Dat hadden ze de afgelopen zestig jaar, sinds het contact met de blanken, nooit eerder ervaren. Alle projecten werden immers door de mannen uitgevoerd en leverden de mannen voordeel op. Het enige wat vrouwen eraan overhielden was extra werk. Het dragen van kleding vereist een andere hygiëne. Er ontstonden meer ziektes, er was meer werk op de akkers, minder hulp van de mannen en minder voedselvergarings door de mannen. Nu eindelijk krijgen

ze de waardering voor hun kennis en activiteit binnen dit pioniersproject.

Tijdens de zoekexpedities werden ook de zaden van verscheidene inheemse vruchtbomen verzameld die gebruikt worden voor herbebossing in en rondom elk dorp. Zo zijn rondom het dorp Tanguro ruim vijftienhonderd jonge bomen geplant. Binnen vijf tot tien jaar zullen al deze bomen vruchten dragen die traditioneel door de Xavante gebruikt worden en nog steeds erg geliefd zijn.

Educatief boekje

Met hulp van een onderwijzer, die goed Xavante spreekt, zijn oude vrouwen geïnterviewd over de bataten en de karakteristieken van elke soort. Dit heeft geresulteerd in een educatief boekje over de wilde bataten. Het wordt eind dit jaar verspreid in alle 85 dorpen van zeven Xavante-reservaten. De Xavante-onderwijzers en andere professionals op dit gebied werken samen om met hulp van dit boekje alle Xavante, jong en oud, enthousiast te maken en te informeren over de rijkdom van hun kennis en de voedingswaarde van de bataten. Het is prachtig dat dit proefproject een stimulans vormt voor Xavante van andere reservaten en dorpen. Ook zij zijn nu al wilde bataten aan het verzamelen om die nabij hun dorpen te planten. Dit eenvoudige, maar resultaatgerichte project toont aan dat inheemse volkeren hun voedselkwaliteit kunnen verbeteren met kennis en voedsel uit hun eigen cultuur. Op deze manier kan de natuurlijke omgeving in stand worden gehouden, krijgen jongeren hernieuwde waardering voor de traditionele kennis van ouderen en in het bijzonder voor de Xavante-vrouwen.

Frans Leeuwenberg is coördinator van het project Redding van Traditioneel Voedselgebruik en Kennis in de Xavante-cultuur.

Trots op de bataat.

Gehandicapt in Pakistan

Leven met een handicap in Pakistan is alles behalve gemakkelijk. Toch zijn er ouders die kansen zien voor hun gehandicapte kind. Zij brengen hun kinderen naar speciale onderwijscentra. Adine Groot (27) is als logopediste uitgezonden om deze kinderen te helpen, op weg naar een zelfstandig leven.

Logopediste Adine Groot reisde naar Pakistan om therapie en advies te geven aan onderwijskrachten en ouders die hun kinderen begeleiden op het gebied van spraak, taal, stem en gehoor. Natuurlijk staat leren praten voorop. Maar Groot wil zich meer richten op totale communicatie en op het leren begrijpen van elkaar. "Zonder spraak kunnen we elkaar ook wat duidelijk maken, bijvoorbeeld door gebruik te maken van plaatjes."

Individuele aanpak

Sinds vorige maand werkt Adine Groot op een speciaal onderwijscentrum in de miljoenenstad Lahore. "Veel kinderen hier hebben moeite met slikken of open mondgedrag, bijvoorbeeld door een lipspleet. Ook zijn er problemen met spraakontwikkeling. Het is de bedoeling dat de kinderen leren spreken, maar dat is niet altijd haalbaar. De handicaps en mogelijkheden verschillen en ieder kind heeft een individuele aanpak nodig." Om de acceptatie van deze kinderen te bevorderen, traint en coacht Adine lokale stafleden, onderwijskrachten en ouders in logopedische vaardigheden.

Straf

Gehandicapte kinderen maken niet vanzelfsprekend deel uit van de Pakistaanse samenleving. Doordat er veel binnen de familie wordt getrouwd, is het aantal kinderen met een (meervoudige) handicap groot. Veel van deze kinderen worden door hun familie verborgen gehouden, uit schaamte. Ze worden gezien als 'een straf van God'. "Daardoor krijgen de kinderen geen onderwijs en worden hun mogelijkheden nog meer beperkt. Gelukkig brengen steeds meer ouders hun kinderen naar speciale dagopvangcentra, in de hoop dat hun kind misschien ooit zelfstandig kan wonen", aldus Groot.

Het onderwijscentrum waar Adine werkt, heet Dar-UI-Mussarat (DUM), vrij vertaald: Huis van de Lach. "Ongeveer 80 kinderen, in de leeftijd van drie tot twintig jaar, krijgen hier onderwijs. Ook zijn er allerlei activiteiten, zoals knutselen, naaien, weven en hout bewerken. Eens in de maand gaan de kinderen een dagje uit, bijvoorbeeld naar de diertuin of een picknick in het park. Daarnaast krijgen de kinderen fysiotherapie en spraaktherapie."

Aan de slag

DUM-Lahore heeft enkele jaren geleden plannen ontwikkeld om gehandicapten te helpen een zelfstandiger leven op te bouwen. Eén van die plannen is de bouw van een Guesthouse met stageplaatsen voor

(meervoudig) gehandicapte kinderen die zich door het onderwijs voldoende hebben ontwikkeld. Daar kunnen ze zich voorbereiden op hun toekomst en ontwikkelen ze allerlei vaardigheden. Het plan voor het Guesthouse werd geboren uit de gedachte dat de kinderen later zélf een bijdrage kunnen leveren aan het gezinsinkomen. Zo worden ze niet langer als een last gezien. Voorlopig staat het Guesthouse er nog niet, maar hoopgevend is dat uit onderzoek blijkt dat soortgelijke initiatieven werken. Mede omdat er met één specifieke doelgroep wordt gewerkt, is de aanpak doeltreffend.

Henk-Jan van Vulpen werkt als stagiair bij ICCO.

ICCO&Kerk in Actie steunen DUM-Lahore in Pakistan. Door steun aan dit project krijgen gehandicapte kinderen nieuwe kansen. Adine Groot is uitgezonden door Togetthere, het jongerenprogramma van ICCO&Kerk in Actie. Meer weten over een uitzending? Kijk op www.togetthere.nl

WIST U DAT...

- ...70 procent van alle gehandicapten wereldwijd in ontwikkelingslanden leeft (252 miljoen)?
- ...voor kinderen dit percentage nog hoger ligt (85 procent)?
- ...er in totaal 35 miljoen ernstig gehandicapte kinderen in ontwikkelingslanden wonen?

Bron: Wereldbank (WB) en Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)

Slikken en accepteren

Bouwwakker in bezet gebied

Een journalist moet zichzelf eigenlijk afsluiten voor het gevoel. Je wilt liever niet dat 'het werk' je persoonlijk raakt. De reis van ICCO en Kerk in Actie door Israël en de Palestijnse gebieden heb ik dan ook, zoals het een journalist betaamt, vooral met de pen in de hand beleefd. Maar het conflict heeft voor mij wel een gezicht gekregen. En soms kon ik er echt niet onderuit: een aantal gebeurtenissen wist zich toch een weg naar mijn hart en ziel te banen.

Onder het motto 'solidariteit' passeren we het checkpoint bij Jeruzalem. Eigenlijk kan een bus vol 'buitenlandse toeristen' zonder controle gewoon doorrijden. Maar om een soort van steun te betuigen, lopen wij net zoals de Palestijnen door de terminal. Het voelt een beetje als aapjes kijken. De man voor mij in de lange 'Efteling-rij' ziet eruit als een bouwwakker. Vieze handen, versleten kleding en een door de zon vaal geworden petje. Een plastic zak met lunchpakket in de ene hand, zijn identiteitsbewijs in de andere. Het licht springt op groen. De man gaat door een ijzeren draaideur. Meteen wordt het licht rood. Ik moet wachten. Door de spijlen kijk ik toe hoe de man zijn lunchpakket op een lopende band legt. De tas gaat door de scanner. Zelf loopt hij door de metaaldetector. Een harde piep galmt door de kille terminal. Hebreeuwse woorden schallen uit de boxen.

Film met foute titel

Een beetje beduusd loopt de man weer terug door de detector. Hij begrijpt niet helemaal wat hij moet doen. De stem blijft schreeuwen. Dan gaan zijn schoenen uit en riem af. Opnieuw proberen dan maar. Weer die piep... Het verhaal herhaalt zich. Terug door het poortje, dan de derde poging. En een vierde, en een vijfde. Het enige wat hij nog uit kan doen, is zijn kleding. De man weet zich geen raad. Hij trekt aan zijn broek. "Die hoeft toch niet uit", hoop ik vanachter het hek. De stem klinkt steeds harder door de speaker, ook al kan de man niet verstaan wat er gezegd wordt. Het lijkt alsof ik naar een film met een erg foute titel zit te kijken.

Dan is het geduld van de Israëliërs op. De man moet rechtsomkeert maken. Vandaag zal hij het 'beloofde' land niet mogen betreden. Voor hem betekent dit weer een dag

dat er geen geld in het laatje komt. "Hoe vaak heeft die bouwwakker dit al mee moeten maken?", vraag ik mezelf af. Hij kan niet anders dan terug naar huis. Slikken en accepteren. Er zit niets anders op, hij weet dat zij de baas zijn.

Als hij omdraait, raakt zijn blik even de mijne. Op dat ogenblik lijkt ik te voelen wat hij voelt. Het duurt minder dan een seconde, dan ben ik aan de beurt. Het licht springt weer op groen. Ik loop door de draaideur en alle 'internationals' volgen. De metaaldetector draait overuren, maar dit keer maakt het niets uit. We kunnen allemaal doorlopen. Een welcome to Israël en have a nice day van de soldaten.

Ik werp mijn vuilste blik naar de soldaat die me net zo vriendelijk welkom heette. Meer kan ik nu niet doen...

Maike de Vocht was een van de twaalf deelnemers die deze zomer drie weken afreisde met Together naar Israël en Palestina op zoek naar 'the art of life'.

Vluchtelingen in Irak doen een appèl op de Syrische kerken

Maandag 19 mei 2008. Hassake, Noordoost Syrië. Op het busstation van deze kleine stad in de provincie Jezirah is het, ondanks het vroege tijdstip, al een drukte van belang. Ik ben net weg gebracht door enkele voorlieden van het Syrisch orthodoxe Bisdom van Jezirah. De bus naar stad Aleppo staat op het punt te vertrekken.

Dan wordt me nog gauw een mapje papieren in mijn handen gedrukt. Ze gaan over een jong schaaktalent, Ehab. 21 jaar is hij nu. Al zijn schaakkampioenschappen in Irak, vanaf zijn negende staan vermeld. Het zijn er veel. Hij speelde in het nationale team van Irak in Libanon in 2000 en in Yemen in 2003. Toen was het afgelopen door de oorlog. En nu? Gestrand in Syrië.

Enkele jaren geleden is Ehab met zijn vader uit Bagdad gevlucht voor het toenemende geweld. Mazin Elias Thomas en zijn zoon Ehab zijn christenen. In Bagdad was geen toekomst meer voor hen. Op verzoek van Bisschop Matta Roham van Jazira trok

Mazin Elias Thomas dagenlang met me op om verhalen van Irakese vluchtelingen in Jezirah voor me te vertalen in het Engels. Het duurde even voor hij met zijn eigen verhaal kwam. Eigenlijk was hij, vertrouwde hij me toe, gevlucht vanwege zijn zoon. Misschien dat hij zo nog eens iets met zijn schaaktalent zou kunnen doen. In Bagdad was die kans verkeken. Maar ze komen ook in Syrië niet verder. "Mag ik zijn verhaal lezen?", had ik gevraagd. En daar stond ik dan nu, mijn voet al op de treeplak van de bus, met zijn levensverhaal in mijn handen.

Veel van zulke verhalen hoorde ik aan in de twee weken van mijn bezoek. Tientallen!

Suheil Siéwa is al dertien jaar in Syrië. Hij vluchtte uit Irak na de oorlog met Kuwait. Hij werkt illegaal als sjuwer op de bouw. Negen jaar geleden trouwde hij, met een Syrische. Hij kan en wil niet terug naar Irak. Daar heeft hij niets of niemand meer. Hij valt niet binnen de voorwaarden van de UNCHR en kan dus niet als vluchteling worden geregistreerd. Zijn kinderen worden gerekend als Irakezen en hebben daarom geen rechten in Syrië. Zijn ouders zijn in Amerika terecht gekomen. Daar wil hij ook heen.

Allemaal verhalen van christelijke vluchtelingen uit Irak, die in Syrië waren terechtgekomen. Waarom Syrië? Omdat ze zich hier veilig voelen. Omdat ze komen uit kerken die ook in Syrië sterk vertegenwoordigd zijn: Grieks Orthodoxen, Syrisch Orthodoxen, Assyrisch Orthodoxen, Grieks Katholieken, Syrisch Katholieken, Chaldese Katholieken, Armeens Orthodoxen,

De familie Orah in Hassake. Mevrouw Orah heeft vier kinderen: drie tieners en één getrouwde dochter in Irak. Vader Orah werkt bij de overheid. Op een dienstreis door noord-Irak wordt hij slachtoffer van een roofmoord. Nu voelt het gezin zich helemaal niet meer veilig. Er wordt al langer met kidnaping bedreigd, omdat men vermoedt dat de familie wel geld zal hebben. Voor de begrafenis moeten ze naar Noord-Irak en daarna steken ze de grens over naar Syrië. De oudste van de drie tieners heeft haar opleiding in Irak nog af kunnen ronden. De twee jongens niet. Ze kunnen in Syrië niet naar school om hun opleiding af te maken.

Armeens Katholieken. Te veel om op te noemen. Die vluchtelingen kloppen bij de kerken aan voor steun. De Orthodoxen vallen daarbij terug op ACT van de Wereldraad van Kerken. ICCO en Kerk in Actie betalen daaraan mee.

Mikpunt

Het zijn vooral levensbedreiging en gevaar van kidnaping die mensen uit Irak doen vertrekken. Soms hebben leden van de familie voor de Amerikanen gewerkt, waardoor de hele familie zijn leven niet meer zeker is. De meesten van hen hebben familieleden verloren bij aanslagen, kidnaping of moord. Meestal is men uit op hun huizen en bezit, vaak worden ze gekidnapd voor losgeld. Minderheden als christenen en ook de Mandaen gemeenschap hadden vóór 2003 in Irak een relatief veilig bestaan en ze konden zich ontwikkelen in de handel en behoorden daardoor tot de middenklasse. Daarom worden ze gezien als gunstig mikpunt voor afpersing. Hoewel vóór 2003 christenen slechts 6 % van de bevolking van Irak vormden, is 40 % van de Irakese vluchtelingen christen. Veel christenen wilden naar Syrië omdat de christelijke minderheid in Syrië op dit moment, behalve discriminatie bij overheidsbanen, weinig te duchten heeft.

Onzeker bestaan

Vluchtelingen in Syrië mogen niet werken en moeten zelf voor huisvesting, voedsel en kleding zorgen. Ze wonen niet in tentenkampen maar zoeken een onderkomen in de steden. Hele families wonen in drieke-

merappartementen, zonder goed sanitair en zonder stromend water in volledig 'verira-keesde' arme wijken zoals de wijk Jaramana in Damascus. Diegenen met een familielid dat een pensioen geniet in Irak, kunnen soms regelen dat dit wordt doorbetaald. Zo komt er tenminste nog wat geld binnen. Anderen werken illegaal met alle problemen en onzekerheid van dien. Weliswaar hoeven ze niet bang te zijn voor geweld, maar tegelijk zijn ze hun bestaan niet zeker.

Ze kunnen zich als vluchteling laten registreren bij de UNHCR die samenwerkt met de Rode Halve Maan (onderdeel van het Internationale Rode Kruis). Voedselhulp en medische zorg behoren dan tot de mogelijkheden. Je moet de inschrijving wel regelmatig verlengen. Voor vluchtelingen in de grote steden is dat geen probleem, maar mensen die vanwege de kosten in dorpen en kleinere stadjes zijn gaan wonen, nemen vaak de moeite van herregistratie niet. Ze vinden dat ze het reisgeld beter kunnen gebruiken voor hun levensonderhoud. Inschrijving bij de UNHCR is ook geen garantie dat je uit Syrië weg kunt. De wereld laat Irakese vluchtelingen slechts mondjesmaat toe. Toch is dat wat bijna alle vluchtelingen (96%) willen: hervestiging, ergens in

het westen, waar velen ook al familie hebben. De registratie biedt de vluchteling de broodnodige officiële status.

Onvoldoende capaciteit

De onzekerheid blijft echter. Er is grote vertraging in de administratie en verwerking van gegevens, waardoor ook het aanbieden van voorzieningen door UNHCR/Rode Halve Maan regelmatig stopt en groepen mensen niet bereikt. Nadat je geregistreerd

Familie Al Basih is in Hassake sinds 2003. Ze krijgen hulp van de kerk. Vader is invalide en krijgt een invalidenpensioen in Irak. Ze hebben een regeling getroffen zodat hij het geld hier kan opnemen. Zijn dochter werkte voor de Amerikanen. Ze werd bedreigd door een militie. De oudste broer, bewaker van een kerkgebouw, was al gedood. De familie had in Bagdad een kleine slijterij. Toen die winkel door een militie in brand werd gestoken en de familie met de dood werd bedreigd, zijn ze gevlucht naar Syrië. Met zijn zessen wonen ze nu in een huisje met drie kamers. De kinderen gaan gratis naar de Amal scholen van de Syrisch Orthodoxe kerk.

bent kan het jaren duren voor je iets hoort. Dat valt de UNCHR en de Rode Halve Maan niet zo maar te verwijten. De Syrische Rode Halve Maan was totaal onvoorbereid op de vloed aan vluchtelingen die door de oorlog in Irak op gang gekomen is. De capaciteit van de organisatie (menskracht, organisatie en faciliteiten) was volstrekt onvoldoende om dit aan te kunnen. Alleen al in Syrië zochten vanaf 2003 zeker een miljoen vluchtelingen een veilig heenkomen. De UNHCR zelf had grote moeite om enige infrastructuur voor hulpverlening van de grond te krijgen in het weerbarstige economische en sociaal-politieke klimaat van Syrië. En nog altijd zijn er grote achterstanden en enorme logistieke problemen.

Onderwijs

Syrië heeft geen andere seculiere hulporganisaties en de weinige organisaties die er zijn, genieten uit overwegingen van staatsveiligheid geen enkele bewegingsvrijheid. Voor hulp zijn de meeste vluchtelingen daarom vooral op de kerken aangewezen. Die mogen immers van oudsher wel diaconale hulp verlenen. En dat doen ze dan ook. Niet alleen de het Grieks Orthodoxe Patriarchaat en de Syrisch Orthodoxe kerk, maar ook andere orthodoxe en de verschillende katholieke kerken en ordes verlenen hulp. De internationale kerkelijke hulpverlening via ACT International, waar ook ICCO & Kerk in Actie participeren, is daarom van

groot belang voor de vluchtelingen. De hulp concentreert zich op steun bij problemen en op onderwijs: basisonderwijs voor de kinderen van vluchtelingen en trainingen voor jongeren en jong volwassenen. Zo krijgen ze in elk geval de mogelijkheid om de vleugels wat uit te slaan en vervallen ze niet in apathie. In de middaguren bezochten we een flink aantal scholen. Ik kreeg een goede indruk, de lessen zijn serieus en van een goed niveau. Een zekere toekomst kunnen de kerken deze vluchtelingkinderen echter niet bieden. Daarvoor is het nodig dat ze als familie in een land er-

gens op de wereld worden opgenomen om hun eigen leven verder te op te bouwen.

En dat lukt maar zelden. De frustratie is daarom groot. Zeker de christenen hebben zware verwijten aan de westerse wereld, die wel een oorlog is begonnen tegen Irak, maar niet de consequenties op zich wil nemen. Maar het geldt voor iedereen: ze kunnen niet terug naar Irak. Ze kunnen ook niet blijven in Syrië. Ze richten hun hoop op het westen en snappen niet zo goed waarom wij, die hun bestaan hebben verwoest, hen niet toelaten in onze wereld.

Achtergrondinformatie

De Mandaean-gemeenschap

Mandaeans zijn aanhangers van Johannes de Doper. Eeuwen geleden zijn ze vanwege vervolgingen gevlucht uit Palestina en kwamen ze in Irak terecht. Velen van hen woonden in een eigen wijk in Bagdad, waar ze vooral actief waren in de juwelenhandel en een relatief veilig bestaan leidden, totdat de Amerikanen en de Engelsen het land binnenvielen. Sommige moslims beschouwen de Mandaeans als afvalligen. Nog meer dan de christenen in Bagdad staan ze daarom bloot aan geweld en vervolging. Ze voelen zich er niet meer veilig en willen graag in het westen een nieuw bestaan opbouwen. Er leven nu duizend Mandaean families uit Irak in Damaskus, meest in de wijk Jeramana. De totale Mandaean gemeenschap over de hele wereld wordt geschat op 65.000.

Kerk in het Midden-Oosten

Het Midden-Oosten kent vier kerkfamilies: de oosters orthodoxe kerkfamilie, de oriën-

taal orthodoxe kerkfamilie, de katholieke kerkfamilie en de protestantse kerkfamilie. De meeste christenen in het Midden-Oosten zijn orthodox of katholiek van de oosterse rite. Dat wil zeggen dat ze de Paus erkennen, maar een eigen hiërarchie hebben en ook niet de Latijnse mis volgen. Binnen de Rooms Katholieke wereldkerk nemen deze oude katholieke kerken een bijzondere positie in. Bij de orthodoxen wordt onderscheid gemaakt tussen Oosters Orthodoxen, zoals de Grieks Orthodoxen, de Russisch Orthodoxe) en de Oriëntaalse orthodoxen, zoals Syrisch Orthodoxen en de - Nestoriaans - Assyrisch Orthodoxen. Een heel pallet van kerken dus, met allemaal eigen gewoonten, dogma's en kerktafen.

Verantwoording

Op maandag 19 mei ging ik met de bus van Hassake naar Aleppo. In Aleppo maakte ik in het lokale kantoortje van de MECC (de Raad van kerken in het Midden Oosten) kennis met de jonge bevlogen vluchtelin-

gencoördinator Nabhan Ayub, zelf een gevluchte Iraakees. Veel gegevens die in dit artikel zijn verwerkt, zijn afkomstig van hem. Ik heb dat aangevuld met gegevens van het Departement voor Oecumenische Relaties en Fondswerving van het (Arabisch sprekende) Grieks Orthodoxe Patriarchaat van Antiochië in het Oosten. Zij coördineren ook het steunprogramma van ACT in Syrië.

Na de cycloon

Wederopbouw in Birma

“De wind trok ’s nachts steeds meer aan en toen de zon opkwam, zagen we dat het water heel hoog stond. Het stormde gigantisch. Ik zei tegen mijn man dat we moesten rennen. We waren nog maar net weggevlucht of het huis stortte in. We hebben geschuild in het huis van een vriend, dat verder van het water ligt.” Dit is het relaas van Ma Yi*. En ze is niet de enige uit haar dorp met zo’n verhaal. De cycloon vaagde op 2 mei dit jaar niet alleen alle huizen van Ma Yi’s dorp weg. Ook zeventig koeien en alle kippen kwamen om. De vissersboten raakten ernstig beschadigd en kostbare landbouwgrond werd onbruikbaar.

Kerk in Actie en ICCO bereiken de getroffen bevolking in Birma via Action by Churches Together (Act) International die lokale partnerorganisaties ondersteunt. Na de ramp hebben deze lokale partnerorganisaties in Birma veel werk verzet. Ook het gezin van Ma Yi werd geholpen. Hoe gaat het nu met haar?

Bang

Ma Yi en haar man hebben hun huis met hulp van ACT die voor het dak zorgde, weer opgebouwd. “Het huis is nog niet helemaal klaar,” vertelt Ma Yi. “We hebben nog geen deuren. En de plastic dakbedekking moeten we na een jaar vervangen. We hebben geen geld, dus nu gaan we tijdelijk vlechtmatten gebruiken.” Inmiddels is in het dorp van Ma Yi ook de school herbouwd. Als rechtgeaarde onderwijzeres maakt Ma Yi zich vooral zorgen om de kinderen. “Ze zijn nog steeds heel erg bang als het waait en regent,” vertelt ze.

Nieuwe landbouwfrees

De ouders hebben heel andere zorgen: hoe krijgen we elke dag weer eten op tafel?

Normaal gesproken knopen ze de eindjes aan elkaar door hun eigen groente te verbouwen en vis te vangen gecombineerd met wat zakelijke activiteiten zoals winkeltjes. Maar alles is vernietigd. De kerk in het dorp, die verbonden is met ACT, heeft nu gezorgd voor een landbouwfrees, zodat de rijstvelden sneller bewerkt en beplant kunnen worden. Alle boeren met minder dan vijf akkers mogen gebruik maken van de frees. Ook de man van Ma Yi. En dankzij de snelle distributie door ACT van zaad konden alle akkers nog op tijd beplant worden.

Dankbaar

Ma Yi en haar dorpsgenoten zijn het erover eens dat de schade van de storm nog niet verholpen is. “De natuur is helemaal uit balans,” zegt ze, terwijl de omstanders hartgrondig knikken. “Er komen steeds meer insecten, die alles aanvreten wat we planten. En we zien elk jaar meer plantenziektes.” De partner van ACT is van plan om hierna nog mest uit te delen aan de boeren, in de hoop op een betere oogst in oktober. “Wij willen ons leven weer opbouwen en verder

HONGER IN ETHIOPIË

Extreme droogte, voedseltekort en honger bedreigen de Ethiopische bevolking. Dit jaar viel in Ethiopië nauwelijks regen. Net als vorig jaar. En dat betekent een regelrechte ramp voor het land. Waterputten staan droog. Het gras is niet gegroeid, het vee overleeft met moeite en zaaien is schier onmogelijk in de droge grond. De voedselprijzen stijgen de pan uit. Juist dit jaar heerst er ook nog een insectenplaag, die de schamele oogst ernstig aantast. Kerk in Actie is daarom van plan om deel te nemen aan een noodhulpactie van ACT International, het noodhulpnetwerk van de kerken. Ruim 120.000 mensen zullen hulp ontvangen. De bevolking krijgt granen, voedingssupplementen, bonen en olie om mee te koken. Kinderen, zwangere vrouwen en vrouwen die borstvoeding geven kunnen rekenen op extra hulp. Daarnaast werken Kerk in Actie en ACT ook aan voedselzekerheid door het uitdelen van zaaigoed en kunstmest. U kunt een steentje bijdragen door te geven via giro 456 onder vermelding van ‘noodhulp Ethiopië’.

OORLOG IN GEORGIË

Nu de kruitdampen in Georgië optrekken, wordt pas goed duidelijk hoe groot de schade aan het land is. Ruim honderd-twintigduizend mensen zijn ontheemd door het conflict. De meesten van hen zijn vanuit het zuiden gevlucht naar Noord-Ossetië. De stad Gori in West-Georgië is totaal verwoest. De Georgiërs vatten echter weer moed. Langzamerhand keren ze terug naar hun huizen om te beginnen met de wederopbouw. Kerk in Actie wil daarbij helpen, via ACT, het noodhulpnetwerk van de kerken. De kerken delen voedsel uit en zorgen voor hygiënekits (pakketten met zeep, tandpasta, handdoeken etc.). Daarnaast verstrekken ze medische en psychologische hulp aan de bevolking. Kerk in Actie draagt bij aan het werk van ACT in Georgië. Helpt u mee? Uw gift is welkom op giro nummer 456 onder vermelding van ‘noodhulp Georgië’.

gaan,” zegt Ma Yi. “We zijn zo dankbaar voor alle hulp. Ik weet niet of we het zonder die hulp overleefd hadden.”

* Ma Yi is niet de echte naam van de geïnterviewde.

Jacomine Oosterhoff werkt namens Dirigo als freelance tekstschrijver voor Kerk in Actie.

Berichten

Mentoren asielzoekers gevraagd

Dit jaar werken Kerk in Actie, ICCO, het justitiepastoraat en enkele andere organisaties een plan uit om te voorkomen dat niet toegelaten asielzoekers in de gevangenis belanden. Vaak worden ze vanuit de gevangenis weer op straat gezet met een brief om Nederland binnen 24 uur te verlaten en belanden vervolgens opnieuw in de gevangenis.

Het plan is te komen tot een terugkehrhuis waar de mensen worden begeleid in duurzame terugkeer. Duurzaam betekent dat we hen willen helpen bij het zoeken naar mogelijkheden voor een sociaal netwerk, wonen en inkomen. Soms kunnen we ook hulp bieden bij scholing of gezondheidszorg. We hopen in een jaar tijd op deze manier tachtig mensen bij te kunnen staan. Voor dit plan zoeken we vrijwillige mentoren die affiniteit hebben met het land van herkomst, bijvoorbeeld omdat ze daar jaren hebben gewerkt.

Een mentor stelt samen met de afgewezen asielzoeker een plan op dat de asielzoeker helpt om een bestaan op te bouwen in het land van herkomst. Kerk in Actie hoopt dit werk in de loop van 2009 te kunnen starten. Misschien bent u zo'n mentor of kunt u ons op een andere manier van dienst zijn. In dat geval kunt u contact opnemen met Geesje Werkman. Mogelijk kunt u zelfs al meedenken met de uitwerking van de plannen; we maken graag gebruik van uw specifieke landenkennis. Voor meer informatie: g.werkman@kerkinactie.nl of (030) 880 17 56.

Studiedag Europa: bezieling vanuit de basis

Welke rol is bij de opbouw van het nieuwe Europa weggelegd voor kerkelijke groepen en gemeentes? Op 18 oktober is er in het Protestants Landelijk Dienstencentrum in Utrecht een studie- en ontmoetingsdag over oecumenische contacten tussen Oost

en West. Gemeentecontacten in verleden en heden worden kritisch tegen het licht gehouden en visies voor de toekomst worden verkend. De historicus dr. László K. Marác gaat in op de politieke en economische veranderingen in Midden- en Oost Europa. Hij laat zien wat de effecten zijn op mens en samenleving, op leefstijlen en mentaliteit, op religie en kerk, en hun rol in de samenleving. De predikant dr. Jurjen Zeilstra spreekt over obstakels en kansen voor een 'oecumene van de basis' in het Europa van de 21e eeuw. Er is een interview met Theo Pieter de Jong over zijn afstudeerscriptie over wederkerigheid in gemeentecontacten. In de middag zijn er diverse workshops met ruimte voor ontmoeting en het uitwisselen van ideeën. De studiedag wordt georganiseerd door de Landelijke Werkgroepen Gemeentecontacten in samenwerking met de afdeling Zending van ICCO & Kerk in Actie. Bel of mail voor informatie over het programma naar dr. Heleen Zorgdrager: (030) 880 17 46; Heleen.Zorgdrager@ICCOenKerkinActie.nl.

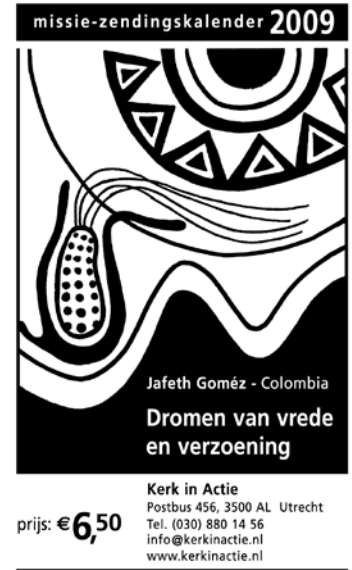
Missie-Zendingskalender 2009

Vanaf 1 september 2008 is de Missie-Zendingskalender 2009 verkrijgbaar. 'Dromen van vrede en verzoening' vormt het thema dat uitgewerkt is door de Colombiaanse schilder Jafeth Gómez. In

Colombia woedt het langst lopende conflict van Latijns-Amerika, maar schilders, musici en schrijvers weigeren zich te laten verlammen door angst voor geweld.

Zij richtten een beweging van kunstenaars op, 'Teoartistica' waarvan ook Gómez deel uitmaakt. De kunstenaars geloven in de waardigheid van mensen, de kracht van

moeder aarde en stellen hun vertrouwen op God. Jafeth Gómez verbeeldt deze inspiratiebronnen in zijn Schilderwerk, waarvan de Missie-Zendingskalender 2009 afbeeldingen bevat.

De kalender is voor € 6,50 (exclusief € 1,50 verzendkosten) te bestellen via de webwinkel van Kerk in Actie, www.kerkinactie.nl, of via brochureverkoop@pkn.nl, tel. (030) 880 13 37.

Fatsoenlijk werk!

Kinderen in Knelt komt op voor kinderen. Jonge kinderen horen niet te werken, maar hebben recht op onderwijs. Maar in sommige landen mogen kinderen vanaf 14 jaar werken, net als in Nederland in beperkte mate is toegestaan. Ook voor deze kinderen komt Kerk in Actie op. Het is van groot belang dat zij in goede en veilige omstandigheden werken, regelmatig pauze houden en voldoende betaald krijgen. Nog beter is het als ze niet hoeven te werken, maar (alsnog) hun lagere school afmaken of een vakopleiding kunnen volgen, om hun toekomstkansen te verbeteren. Samen met CNV, CNV-Internationaal en CLAT-Nederland roept Kerk in Actie daarom de Nederlandse regering op om te zorgen voor goede regelgeving op dit gebied. Niet alleen voor kinderen in Nederland, maar zeker ook voor kinderen in Derde Wereldlanden.

Handtekeningkaart

In deze *Vandaar* vindt u een handtekeningkaart. Wij willen u vragen deze handtekeningkaart in te vullen en op te sturen. Op 10 december willen wij uw handtekeningen aanbieden aan een vertegenwoordiger van de regering en oproepen voor Fatsoenlijk Werk.

Mensenrecht

Op 10 december 2008 is het 60 jaar geleden dat de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens door de Verenigde Naties werd aangenomen.

Het recht op vrije meningsuiting kent bijna iedereen. Maar wist u dat ook de arbeidsrechten in de Mensenrechtenverklaring zijn vastgelegd? In Artikel 23 om precies te zijn. Daarin staat het recht op Fatsoenlijk Werk omschreven als een mensenrecht. In Nederland is veel aandacht voor de belangen van mensen op het gebied van werk en inkomen. Tegelijkertijd beseffen wij dat in veel ontwikkelingslanden fundamentele arbeidsrechten met voeten worden getreden. Reden genoeg om onze partners te steunen die in de bres springen voor werknemers.

Moula Bux, bouwvakker, Pakistan:

"Ik werk al tien jaar als bouwvakker in de informele aannemerij. Ik werk 63 uur in de week, dat levert nog geen 19 euro op. Voor mijn gezin kan ik geen ziektekostenverzekering afsluiten. In de informele sector heb je geen rechten."

Pedro Pablo Alvarez, vakbondsleider CUTC, Cuba:

"Ieder heeft het recht om mee te doen in de maatschappij. Daarom informeren wij mensen over hun rechten. De internationale solidariteit speelt daarbij een belangrijke rol. Daarom zeggen wij tegen onze broeders en zusters in het buitenland: maak meer lawaai!"

Nancy, 14 jaar, voormalig kindarbeider in de agro-exportindustrie, Ceadel Guatemala:

"Ik begon toen ik 12 jaar oud was en maakte lange dagen in de fabriek. Nu kan ik bij Ceadel leren lezen en schrijven en mijn lagere school afmaken. We leren ook over onze arbeidsrechten. Het leukste vind ik de kookcursus. Ik kan hele lekkere spagetti maken!"

Rommie Nauta Lange adem

Column

Als kind al was ik gefascineerd door het kaartje achterin mijn bijbeltje waarop de reizen van Paulus stonden aangegeven. De exotische plaatsnamen en lange afstanden met dikke rode lijnen maakten veel indruk. Hoe kreeg hij dat voor elkaar in een tijd dat er nog geen auto's en treinen waren? Hoe kon Paulus aan al die verschillende mensen in steeds weer nieuwe en vreemde steden iets uitleggen over het geloof? Konden ze elkaar wel begrijpen? Ik probeerde me voor te stellen hoe dat was gegaan, maar dat bleef moeilijk.

Toen ik later zelf uitgezonden werd door de zending van de Gereformeerde Kerken naar Nicaragua kwamen die vragen van vroeger weer terug. Wat Paulus in korte tijd klaarspeelde, lukte misschien omdat hij kon aansluiten bij joodse gemeenschappen in de verschillende steden van het Romeinse Rijk. Hij deelde met hen dezelfde taal en religieuze achtergrond. Maar door de ervaring in Nicaragua leerde ik hoe lastig het is om vanuit verschillende achtergronden elkaar echt te begrijpen. Meer dan acht jaar in Nicaragua maakte duidelijk dat culturele verschillen heel diep geworteld kunnen zijn en dat er voor het overbruggen daarvan veel vertrouwen over en weer nodig is.

Onlangs had ik een gesprek met ds. Foka van de Beek. Zij is door de classis Buitenpost uitgezonden naar de Reformatus-kerk in Roemenië en geeft les aan de predikantenopleiding van deze kerk in Cluj. Zij vertelde dat ze nu na drie jaar langzamerhand het vertrouwen van de mensen heeft gewonnen. "Je moet een hele lange adem hebben in Roemenië. Door het communisme zijn de relaties tussen mensen kapot gemaakt. Iedereen gaat alleen voor zijn eigen belang en niemand vertrouwt een ander. Dat is in de samenleving zo, maar ook in de kerk vind je dat wantrouwen. Omdat ik van buiten kwam, moest ik nog extra investeren in het opbouwen van relaties. Daarvoor is tijd en geduld nodig, maar ik zie wel de vruchten. Ik kan nu echt iets betekenen voor mijn collega's en studenten. En ik kan een brug slaan tussen de Reformatus-kerk en de gemeenten in Nederland, in het bijzonder in de classis Buitenpost. Daarom zou ik erg graag nog een paar jaar in Roemenië blijven. Dan weten ook de mensen dat je echt bij hun wereld wil horen en dat ik geen voorbijganger ben."

Zending is een zaak van lange adem. Het is daarom goed dat mensen door Kerk in Actie uitgezonden worden voor een langdurige verbintenis met een andere culturele en religieuze wereld. Goed voor de kerken daar, maar ook goed voor onze kerken in Nederland.

Rommie Nauta is hoofd van het programma Zending van Kerk in Actie.

15cent-actie succesvol

Grote resultaten met een klein bedrag

Het is vijf uur in de morgen. In Dakha, de hoofdstad van Bangladesh, wordt de zestienjarige Shabram wakker. Ze heeft een lange dag vol uitdagingen voor de boeg. Eerst moet ze wat huishoudelijk werk doen. Daarna gaat ze hard aan de slag voor een nieuwe klant. Ze moet voor hem een overhemd naaien. Tot haar twaalfde jaar werkte Shabram in een textiel fabriek. Maar nu is ze eigen baas, ze heeft haar eigen naai-atelier. Met de opbrengsten kan ze, net zoals ze vroeger deed, haar familie onderhouden.

Kerk in Actie ondersteunt, samen met ICCO, programma's die meisjes als Shabram onderwijs en daarmee een nieuwe toekomst bieden. Met de opbrengsten van de 15cent-campagne kon in Dakha een nieuw schoolgebouw worden geopend. De campagne heeft tot meer prachtige resultaten geleid. Maar er is nog veel te doen.

Scholing

Meisjes zoals Shabram zijn er in grote getale. Werkdagen van meer dan twaalf uur vormen voor hen geen uitzondering. Nadat inspecteurs er echter voor hebben gezorgd dat zij ontslagen worden - ze zijn immers nog te jong om te werken - worden hun zorgen alleen maar groter. Geen werk betekent namelijk geen inkomsten en dus geen eten. Daarom hebben Kerk in Actie en ICCO met de opbrengsten van de 15cent-campagne programma's samengesteld waarbij scholing van deze meisjes centraal staat. Zo worden de jonge vrouwen en de gezinnen waarin zij leven in staat gesteld om een nieuwe toekomst op te bouwen.

Een vruchtbare oogst

Het einde van de zomer is aangebroken. Esther Bangay, weduwe en moeder van vier kinderen, blikt terug op een vruchtbaar seizoen. Esther en haar kinderen wonen in het noorden van Afrika. De oprukkende woestijning en de wisselingen in de grondwaterstromen hebben hier seizoen na seizoen, letterlijk en figuurlijk roet in het eten gegooid. De ene oogst was nog troostelozer dan de andere en de paniek maakte zich elke avond meester van Esther. Het afgelopen seizoen was echter anders. Esther heeft namelijk landbouwvoorlichting gekregen over de manier waarop zij het land het beste kan inzaaien en onderhouden.

Daarnaast heeft zij een lening kunnen afsluiten om een stukje vruchtbare grond te kopen. En de grond wás vruchtbaar: Esther en haar kinderen zijn erin geslaagd om voldoende maïs te produceren en om een groot gedeelte van de lening terug te kunnen betalen. Een prachtig resultaat! Toch zijn zij er nog niet. Deze lening is de komende drie jaar nog nodig. Daarna kan Esther zelfstandig voor haar levensonderhoud zorgen.

Voorlichting, voedsel, water en onderwijs

Voldoende voedselproductie en schoon drinkwater. Voor veel mensen is dit niet vanzelfsprekend. Met name in landen als Afrika, Azië en Latijns-Amerika, waar woestijning en schommelingen van de waterstand vaak leiden tot uitdroging van het land, kampt men regelmatig met schrale of zelfs mislukte oogsten.

Kerk in Actie en ICCO zetten zich wereldwijd in voor duurzame projecten, waarbij het verschaffen van basisvoorzieningen (voedsel, water en onderwijs) tot hoofddoel is gesteld. Ook wordt kinderarbeid in bijvoorbeeld Bolivia bestreden en proberen we om de levensomstandigheden van

mensen in oorlogsgebieden te verbeteren. Afghanistan bijvoorbeeld, is getekend door lange perioden van oorlog. Vooral op het platteland is de situatie schrijnend. Op de natuurlijke bronnen, waaronder de waterbronnen, is roofbouw gepleegd. De organisatie DAACAR zorgt hier voor schoon drinkwater en goede sanitaire voorzieningen. Een deel van de opbrengsten van de 15cent-campagne gaat naar deze partnerorganisatie van Kerk in Actie. Zo gloort er voor hen, die het zo hard nodig hebben, hoop aan de horizon.

De campagne is voor Shabram, Esther en haar kinderen van levensbelang geweest. Maar hun verhalen laten ook zien dat er nog veel werk verzet moet worden om hen perspectief te kunnen blijven bieden. Kerk in Actie zal daarom zeker voorlopig doorgaan met de 15cent-campagne.

Paula van Loo werkt namens Dirigo Communicatie als freelance tekstschrijver voor Kerk in Actie.

Standplaats: Mozambique

Land: Mozambique
Regeringsvorm: Republiek
Hoofdstad: Maputo
Religie: christendom (30%), islam (20%), inheemse religies (50%), hindoeïsme
Officiële taal: Portugees
Uitgezonden medewerker: Hette en Petra Domburg

© Arens Grafische Vormgeving/Kerk in Actie

In Ricatla bevindt zich het Theologisch Seminarie voor protestants Mozambique. Het is het enige oecumenisch protestantse seminarie in Mozambique waar theologen opgeleid worden tot Bachelors-niveau. Ricatla speelt daarom een belangrijke rol in de opleiding van kerk- en gemeenschapsleiders voor met name het platteland van Mozambique. Vanaf begin 2006 werken Hette Domburg en Petra Doorn, uitgezonden medewerkers van Kerk in Actie, als docenten aan het seminarie. Zij wonen daar met hun zontjes Teun en Freek. Hette en Petra zijn verbonden aan de classis Den Bosch.

“Hette kreeg de taak om de cursus voor theologisch onderwijs op afstand te gaan coördineren. Deze cursus was tot nu toe nog niet van start gegaan, maar de eerste twee lesboeken waren bijna gereed om te worden gedrukt en dit jaar moest de cursus starten. In vier provincies waren de afgelopen twee jaar kleine groepjes studenten geworven voor deze nieuwe vorm van theologisch onderwijs. Elk groepje staat onder leiding van twee tutoren, die zelf een theologische opleiding genoten hebben en nu als predikant werkzaam zijn. Om het werk een breder draagvlak binnen het seminarie te geven werd in februari een bestuurtje opgericht voor deze cursus. Binnen een paar weken moesten de boeken geredigeerd en gedrukt worden en het bezoek aan de vier provin-

cies georganiseerd worden. In de week van 10-14 maart ging de cursus officieel van start in Nampula, Lichinga, Beira en Inhambane, met vanaf het begin zo’n negentig studenten. Dit aantal breidde de weken daarop nog uit tot 97. Ons streefaantal van 100 studenten werd daarmee vrijwel meteen gehaald.

Vrijwilligers

De cursus theologie op afstand is bedoeld voor gelovigen die actief zijn in de eigen gemeente en behoefte hebben aan een betere ondergrond voor het geven van catechese, bijbelstudies, het bieden van pastoraat en het verzorgen van taken in de eredienst, waaronder preken. Veel van de kerkelijke gemeenten in Mozambique functioneren grotereels in afwezigheid van de

predikant, die vaak tientallen kerkjes of gemeenten onder zijn of haar hoede heeft. Zonder de inzet van vrijwilligers zouden de kerkjes daarom helemaal niet kunnen bestaan. Er is in de kerken dan ook grote behoefte aan scholing van de vele vrijwilligers.

Inspelen

De cursus die het seminarie aanbiedt is niet nieuw. We maken gebruik van materiaal dat in Zuid-Afrika al enkele jaren wordt gebruikt. Het enige wat we nu hoeven doen is de tekst uit het Engels in het Portugees vertalen en hier en daar aanpassen aan de Mozambicaanse situatie. In de toekomst hopen we meer tijd te krijgen voor het verder aanpassen van de cursusboeken, om nog beter in te spelen op de situatie van Mozambique. De cursus omvat

acht vakken die in een periode van twee jaar bestudeerd moeten worden. Aan het eind van twee jaar studie ontvangen de studenten een certificaat.

Het is bijzonder om te zien hoe de cursus de deuren opent naar andere kerken die normaal gesproken geen studenten naar het seminarie sturen. We hebben in één plaats een aardige groep rooms-katholieke studenten, in andere plaatsen baptisten en weer elders leden van onafhankelijke en pinksterkerken. We hopen dat de ervaring van samen leren met leden van andere kerkgenootschappen ook vruchten zal afwerpen voor de oecumenische samenwerking op lokaal niveau.”

COLLECTE WERELDDIACONAAT 12 OKTOBER 2008

**WAT 15 CENT
BETEKENEN KAN!**

WWW.15CENT.NL

Nu nog sterven
wereldwijd veel
kinderen aan
ondervoeding en gebrek
aan schoon water.
Voor 15 cent per dag kunt
u één kind helpen.
Doet u mee?

**KERK IN
ACTIE
GIRO 456**

Protestantse Kerk

